

Toperczerová, Eliška. „Světlo pro Světlušku“: Hudební benefice pro nevidomé z etnomuzikologické perspektivy. Bakalářská práce, FHS UK, Praha, 2019, 71 s.

Posudek vedoucí práce

Předkládaná bakalářská práce je výjimečná v několika ohledech. Eliška Toperczerová na svém hudebně-etnografickém výzkumu souvisle a systematicky pracovala tři roky, od podzimu 2016, tedy od začátku druhého ročníku, kdy začala navštěvovat hudebně-antropologický seminář. Zároveň absolvovala většinu etnomuzikologických kurzů vyučovaných v češtině na naší fakultě. Na základě své osobní zkušenosti a vazeb navrhla originální téma k terénnímu výzkumu, do něhož se pustila s mimořádným zaujetím a vytrvalostí, ale i potřebnou citlivostí a sebereflexí. Vytvářená data průběžně konzultovala a pečlivě zohledňovala komentáře a návrhy.

Konkrétně se Eliška zaměřila na tři ročníky výročního koncertu veřejné sbírky Světluška Nadačního fondu Českého rozhlasu. Pomocí zúčastněných pozorování a polostrukturovaných rozhovorů popisuje, analyzuje a interpretuje nejprve síť více než dvou set aktérů hudebně-benefičního představení, v níž jsou nevidomí jak v roli příjemců benefice, tak i performerů (společně s vidícími), a to především v rámci tzv. Světluščího sboru nevidomých a vidících zpěváků. Poté se věnuje praxi v zákulisí a na jevišti, s fokusem na proces vyjednávání performance jejími klíčovými aktéry (kteří jsou výhradně vidící). Toto vyjednávání se odehrává převážně v zákulisí, kam měla autorka práce jako jedna z účinkujících tzv. Světluščího sboru mimořádný přístup a vhled, navíc posílený osobní vazbou k jedné z klíčových akterek. Svoji specifickou výzkumnou pozici Eliška citlivě reflektovala a výborně zúročila. Dbala přitom na profesní etické standardy.

Téma hudební benefice pro nevidomé, v níž spolupracují vidící s nevidomými, je nejen relevantní, ale zdá se, že nejen v českém měřítku neprozkoumané. Elišce se jej podařilo teoreticky podepřít jak adekvátní a osvědčenou hudebně-antropologickou literaturou (Merriam, Netti, Turino, Jurková), antropologickým pojetím performance (Turner a Schechner), tak i především poměrně novým konceptem *disability studies* a texty Alexe Lubeta (2011, 2014). Lubet jako jeden z prvních využívá přístup *disability studies* v etnomuzikologickém výzkumu, a to navíc současného světa západní umělecké hudby. Tento hudební svět, jak jej zachycuje i kapitola Pražských hudebních světů (Jurková, 2013), charakterizují kulturně specifické představy o ideálním výkonu a umělecké kvalitě, jež bývají převáděny do praxe prezentačním způsobem provozování hudby. Tyto hodnoty a praktiky Eliška nalézala ve svém terénu, zostřené náročnou situací živého televizního přenosu, přestože na první pohled a poslech působí zkoumaná představení více jako populárně-hudební, lehce neformální událost. Na pozadí upřímného nadšení pro věc, spolupráce a vzájemné pomoci mezi aktéry, ukazuje i mocenské asymetrie, které vedou až k překvapivému paradoxu: nevidomí a vidící sboristé, kteří týdně spolupracují s cílem "být společně slyšeni", v přenosu slyšet téměř nejsou a jejich společně objevené aktérství zaniká v přezvučených hlasech celebrit. Autorka přesvědčivě argumentuje, že v případě zkoumané hudební performance, kde účinkují nevidomí zpěváci, často s kombinovanými poruchami a navíc většinou děti, vytváří takové nastavení zarámované beneficí ambivalentní situaci: společný zpěv zde má překlenovat disabilitu, a přitom ji zároveň vytváří a zdůrazňuje.

Závěrem: Předkládaná bakalářská práce Elišky Toperczerové splňuje po obsahové i formální stránce nároky na kvalifikační práci tohoto typu. Rozhodně ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

V Hradci Králové, 16. 9. 2017

Mgr. Veronika Seidlová, Ph.D.